

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 80 fil.,
rândul cu litere garmond.

Nr. 4969 Bis.

Notă oficială.

Parohul Ioan Nicorescu din Curtici (eparhia Aradului) a retipărit anul acesta cu litere străbune „Propovedaniile la îngropăciunea oamenilor morți”, izvodite de preotul Samuil Clain din Sadu. Fiind autorul acestor predici unul dintre cei mai distinși preoți români, recomandăm clerului nostru pastoral cumpărarea acestei cărți. Costă 2 coroane și se poate procura dela tipografia diecezană ort. română din Arad, sau pe calea oricărei librării.

Sibiu, 9 Maiu 1907.

Conzistoriul arhidiecezan.

În săracie și întunec.

Sibiu, 24 Maiu n.

Vorbeam în numărul trecut despre adevărurile spuse Maghiarilor de un director suprem de studii din Budapesta, care trăind multă vreme între naționalități a avut bună ocaziune a se convinge, că aceia dintre Nemaghiari, cari învață ungurește, fiindcă interesele lor proprii o pretind aceasta, nu sunt deloc Maghiari, ci din contră, sunt cei mai mari și mai luminați propagatori ai ideilor naționaliste printre popoarele nemaghiare.

Fiind acesta adevărul, urmarea firească ar fi, ca recunoscându-l cercurile politice maghiare, să se lase de încercările zadarnice de a face din țara aceasta poliglotă un stat cu o singură limbă și cu un singur popor, și să dea voie liberă popoarelor nemaghiare de a se desvolta în cultură și în bunăstare așa cum le permit propriile lor puteri.

Dar lucrul acesta logic și cu-minte nu se face în țara noastră, ci se continuă pe calea care în sferul de veac trecut a dat rezultatele negative constatate de dl Rombauer în conferența sa, se continuă cu încercările de maghiarizare. De ce? Cred doară politicienii maghiari, că se va ajunge scopul în viitor mai ușor decât în trecut? Nu! Atât de naiv nu e nime. Dar cred, că prin astfel de măsuri se oprește în loc înaintarea culturală, și poate și cea economică, a popoarelor nemaghiare.

Ne provocăm la ziarul „Erdélyi Hirnap”, care o spune aceasta pe față, într'un număr mai recent, scriind astfel:

„In chestia naționalităților două misiuni însemnate incumbă maghiarimei, întâiu, să facem tot posibilul, ca să împedecăm extinderea economică a naționalităților, și al doilea, să nu permitem lățirea culturii naționaliste, contrară nouă, prin urmare să nu înmulțim și să nu ajutăm cu bani elementele culturale naționaliste...”

Puține cuvinte și mult adevăr în ele. Pentru că sunt adevărate și cele scrise în foaia din Cluj, tot așa cum adevărate au fost declarațiunile dlui Rombauer, despre cari

am vorbit în numărul trecut. Și adevărurile acestea nici nu se contrazic, ci se întregesc. Clujul răspunde dlui din Budapesta: Știm și noi, că Maghiari nu putem să facem din cei de altă naționalitate; dar nici nu ne este acesta scopul! Ci scopul pe care îl avem în vedere este, să ținem în săracie și în întunec naționalitățile, să le impedecăm în înaintarea lor culturală și economică!

Se poate, că vor fi mulți între Maghiari, cari cred că e bine să se facă așa. Noi însă zicem, că e rău, că se propagă astfel de idei. Nu interesele diferitelor popoare din patria aceasta, ci interesele patriei însăși pretind, ca toți cetățenii ei, fără deosebire de limbă și lege, să fie întăriți economicște și înaintați în cultură, pentru că numai așa pot să aducă jertfe, în sânge și avere, atunci când se va cere, pentru apărarea și mărirea patriei.

Cei săraci în toate, până și cu duhul, nu se pot însufleți și nu pot sări întru apărarea statului, pentru că pe ei nu-i leagă nimica de stat; pecând cei bine situați și adăpați la izvorul culturii, apărând patria, știu că apără avutul lor propriu. De aceea, noi, cari muncim, cu cuvântul și cu condeiul, pentru deschiderea tuturor terenelor publice pe seama popoarelor din patrie, pentru ca toate să poată înainta în bunăstare și în cultură, conform cerințelor timpului în care trăim, facem, așa credem, mai bune servicii statului, decât aceia, cari, ca domnii din Cluj, propagă ideia, de a se lua dela naționalități posibilitatea desvoltării în cultură și în cele economice, pentru că aceasta e ruina popoarelor, dar totodată și ruina statului însuși.

Procesul nostru. Procurorul din Cluj a anunțat apel în contra hotărârei senatului de acuză dela tribunalul din Cluj de a se sista procedura în procesul de presă intentat ziarului nostru, și astfel ultimul cuvânt și l va spune în acest proces de agitație tabla regească din Cluj.

Jubileul de încoronare. In proiectul de lege care se va prezenta parlamentului cu privire la inarticularea jubileului de încoronare vor fi trecute toate propunerile făcute Maiestății Sale, din partea guvernului, din acest incident.

Garanțiile constituționale. Proiectele de lege referitoare la garanțiile constituționale, promise țării din partea actualului guvern și atinse și în mesajul de tron, încă tot n'au putut să fie prezentate parlamentului spre dezbateră și votare. Motivul ar fi opunerea Maiestății Sale, care nu voește să le dea sancționarea prealabilă, pretinzând, ca guvernul maghiar să facă întâiu lege despre votul universal, așa cum s'a obligat când a luat conducerea în mână. E vorba, ca ministrul president Wekerle să facă o ultimă încercare de a storce dela Maiestatea Sa ivoirea prealabilă ca legile să fie prezentate dieței, și dacă nici încercarea aceasta nu va succede, contele Andrássy se retrage, ear locul său îl va ocupa, ca nou ministrul de interne, secretarul de stat Déry Zoltán. Așa scrie o foaie opozițională din Budapesta.

Conferențe învățătoarești.

Cercul Orăștiei.

— 18 Maiu n.

În cercul Orăștiei (VII.) s'a ținut de astădată conferența didactică a învățătorilor nostri în frunțașă comună Vinerea din Câmpul-Pânii în 9 și 10 Maiu n. c., sub conducerea comisarului consistorial: Dr. Vasile Bologa, directorul școalei civile de fete a Asociațiunii din Sibiu.

Au luat parte la conferență 46 învățători în frunte cu protopopul concernent P. O. domn Vasile Domșa. Inspectoratul regesc de școale din Deva a fost reprezentat prin dl Murány Arpád, directorul școalei de stat din Cujir, iar a doua zi prin dl Benkő, subinspector de școale în Deva.

A fost onorată conferența învățătorilor prin distinsa prezență a dnului Dr. Ioan Mihu, avocat și mare proprietar în Vinerea, suflet de îndrumări înțelepte pentru poporul român, și de alți onorațiori: parohul locului domnul D. Păcurariu, notarul comunal dl A. Herlea, directorul școalei grănițarești din Cujir dl Muntean ș. a.

După serviciul invocării Duhului Sfânt oficiat în biserică noastră din Vinerea sub conducerea P. O. domn protopop Vasile Domșa, comisarul consistorial a deschis conferența prin următorul discurs ocașional:

Domnilor învățători!

Dvoastră ați decis și autoritatea superioară a aprobat ca să ținem în acest an conferența noastră didactică în comuna Vinerea. Țin prin urmare, că datorința noastră e să ne facem seamă întâiu de toate cu împrejurările locale în cari ne aflăm. Pentru că pedagogia ne învață pe toate paginile sale, că în orice lucrare de educație și învățământ, dela realitatea ce te încunjoară ai să faci cei dintâi pași.

Iar noi datori suntem a urmă necondiționat adevărurilor pedagogiei, pentru că ele sunt cristalul științei pozitive antropologice, unicul călăuz sigur pe terenul învățământului. Din acest motiv pentru noi muncitorii dela catedră e adevărată surprindere, ba o jignire a sentimentului demnității de om, când dat este să vedem că legislația statului modern nu mai ține seamă în regularea învățământului de legile și adevărurile eterne ale științei pedagogice.

E adevărat, că omul în cercul puterilor sale mărginite poate să înfrunte pentru moment legile eterne ale naturii, fie din nepricepere, fie din rea voință. Dar tot atât de adevărat e, că nu s'a pomenit încă pe lume să nu se răzbune legile naturii față de celce le nesocotește.

Conștii de acest adevăr și hotărâți a i satisface în virtutea chemării noastre, iată ce constatări se impun privind în jur de noi la acest prilej.

Întâiu, că comuna Vinerea situată în Câmpul-Pânii lângă Apa-Vinerii, cea atât de mult desmerdată în cântecele poporului nostru, are 515 fumuri cu aproape 3000 de locuitori, poporație curat românească. Și peste tot această comună e un model de gospodărie românească, model de hărnicia și trăinicia neamului românesc. Ca localitate înzestrată cu zidiri solide în condiții estetice și economice și de o curățenie igienică cum rar se găsește.

Așezămintele i religioase și culturale asemenea demne și la înălțime. În puține

ținuturi locuite de Români se va găsi încă o biserică, în care mărirea lui Dumnezeu să fie vestită cu atâta căldură a inimii, cu atâta tărie și evlavie pătrunzătoare, ca în această comună. Aici roșul sfintei noastre biserici naționale e în adevăr sarea pământului și aluatul cel bun pentru îndreptarea și însănăinirea vieții pământești. Binecuvântată să fie memoria părinților nostri pentru această moștenire sfântă!

Școala, precum vedem, o zidire cu etaj, frumoasă și impunătoare, ridicată înaintea cu o jumătate de veac, curat numai din sudoarea și însuflețirea poporului nostru. Aici a răsărit lumina pentru multe suflete învăpăiate ale acestei comune. Aici a răsunat până acum în dulcea limbă strămoșească geniul culturii noastre naționale, evangelia credinței cu sfintele moșteniri străbune.

Și pentru acestea a jertfit cu drag poporul nostru, ca pentru un ideal sfânt și ați jertfit cu drag dvoastră învățătorii poporului nostru, aducând cel mai frumos prinos posibil pe altarul culturii, abnegațiunea și zelul dvoastră apostolic cu întreg capitalul dvoastră moral și științific, care poate fi numit modest, a fost însă pururea loial și drept.

Multe ar fi să amintesc încă din bunele deprinderi, industria de casă ș. a. ale acestei comune, ca tot atâtea dovezi despre superioritatea acestui popor, din care a face parte e în adevăr o mulțămire și mândrie întemeiată pe toată linia. Să nu se mire nimenea dar, dacă apostafia acestui popor, de milioane altcum, — poți încă și astăzi să-i numeri pe degete, — cu toate că și în timpul nostru se face adevărat sistem de vânatoare prin lacomele bunuri lumești, pentru rumprea sufletelor de cătră trunchiul străbun.

Dar să nu uite cei chemați, că nu există bunuri lumești, cari să poată înlocui bunurile sufletești, bunurile morale-naționale, ce reprezintă sufletul blând și nobil al poporului român, care-i o dulce poezie din leagăn până la mormânt. Pentru aceea noi cu el împreună am fost pururea și cu el împreună vom trăi sau muri și în viitor.

După aceste constatări trec pe scurt și la trecutul, ce se leagă de hotărâre acestei comune, ale cărui urme sunt încă atât de grăitoare pentru cine știe și voește să aprecieze învățăturile istoriei.

În capătul din sus al satului, pe umărul dealului din dreapta Apei-Vinerii, resturi de bolovani mărturisesc încă existența bisericii săsești de odinioară din această comună. Pentru că colonie săsască a fost și aici, dar urmele ei astăzi numai rămășițele unui zid părăsit le mai indică. A fost, dar nu mai este, pentru că vitalitatea și superioritatea poporului român ca rassă, ca limbă, a topit și absorbit în sângele său cu desăvârșire această colonie. Și cumcă e pozitiv acest proces, dovedește pe deplin curgerea sa, ce se observă încă în unele comune vecine, ca o ultimă sbațere sub triumful elementului românesc.

Eu nu amintesc acestea ca o încredere oarbă pentru noi, ca o laudă trecătoare sau îngânfare, ci pentru că aceste stări faprice sunt totodată dovezi nerăsturnabile, că aici dreptul la viață liberă, națională, e întâi de toate al poporului român. Pentru că abstragând dela situația lui de astăzi, superioară ca număr și cultură mărturisește istoria că aici aproape de două mii de ani încoace, poporul ro-

măn este cea mai puternică și cea mai compactă individualitate etnică, de care s'au zdrobit toate valurile trecutului și care a topit și absorbit în sine toate individualitățile etnice, ce s'au străcurat pe aici de aproape două mii de ani încoace.

A nu recunoaște asemenea individualitate etnică în organizația unui stat de drept, nu se mai poate numi *înțelepciune de stat*, ci trufia și întunecarea minții ce duce la rătăcirea căilor istorice, la schinguirea și nemulțămirea popoarelor și în consecință la scăderea și slăbirea statului. Așa credem noi, întemeiați pe istorie. Așa credem în sfârșit pentru că e mai pre sus de orice îndoielă, că nu statul face popoarele, ci popoarele își fac statul.

Trec apoi la anul 1479, anul viteazului Pavel Chinezul, în care Beiușul Ali străbătuse cu o sută mii de Turci până în inima Ardealului și foc și pârjol, pradă și omor lăsa în urma sa. Atunci principele Ardealului Ștefan Bathori, tăbărâse cu armata sa tocmai în preajma acestei comune, pentru că să întâmpine pe dușmanul păgân. Iar oștirea sa era compusă din Maghiari, Români, Sași și Săcui, ceace amintesc în deosebi, căci doară acesta e primul caz, că în istoria patriei se îndieă cu loialitate și Românul alături cu celelalte popoare, ca împreună luptător pentru salvarea patriei.

Și a dat bunul Dumnezeu, că era să incline cumpăna biruinței pe partea păgânului, când în clipele de extremă primejdie a sosit viteazul Paul Chinezul cu sprintenii săi Bănățeni și ca un leu a înmănat și înnoit lupta, încât seara 30.000 de Turci doborâți pe pământ vesteau biruința creștinilor asupra Semilunei. Iar movila osemintelor celor căzuți se vede încă și astăzi în hotarul acestei comune.

Atunci în zile de primejdie a fost unire și putere între popoarele creștine ale acestei patrii și înfrântă a fost cetezanța musulmană. Unde-i astăzi, Doamne, această unire și îngăduință dintre popoarele creștine ale aceleiași patrii?

Și dacă a putut să fie înfrățire, când vărsarea sângelui s'a cerut pentru mântuirea patriei, pentru ce nu se poate astăzi înfrățire, când, mulțămită cerului, oardele păgâne nu mai amenință la hotarale patriei? Iată cea mai arzătoare problemă, a cărei deslegare norocoasă s'ar cere în prezent dela înțelepții patriei, pentru fericirea aceluiași popoare dela 1479 și pentru întărirea și înflorirea patriei. Noi, prin lumina științei și moralei, le-am dat și le dăm cel mai puternic sprijin pentru realizarea celui ideal sfânt și îndreptățit al popoarelor. Vadă cei chemați pe ce se întemeiază o patrie, în zile bune ca și în zile rele.

Am improspătat acestea din prezentul și trecutul acestui ținut, pentru că noi din acești factori avem să combinăm condițiile de lucrare cu rost în acțiunile noastre pedagogice. Le-am improspătat din simțul datoriei ce am, ca să indic și la acest prilej izvorul inspirației pentru munca noastră culturală. Le-am improspătat în sfârșit pentru că se vadă că în lumina soarelui, că nu suntem un popor de adunătură pe aceste plaiuri, cum le place adversarilor să ne prezinte, ci suntem cel dintâiu popor al patriei cu istoria sa și tradițiile sale milenare. Acest fir al istoriei vrem noi să-l continuăm prin munca noastră bărbătească și cinstită, aici în vatra noastră părintească, a cărei glie cu pieptul am apărat-o, de câte ori dușmanul a cutezat să o sfășie.

Iar dacă firul istoric se va rumpe și inimile noastre se vor răci și înstrăina, atunci nu vom purta noi vina dacă în zile grele pentru patrie nu vor mai răsări din sinul poporului român Huniazi și Chi-nezi.

Domnilor, știu că așteptați delamine să mă pronunț și asupra pericolului ce în prezent amenință liniștea și prosperarea școlii noastre populare confesionale. Nu voi întârzia deci să-mi fac și această datorie în scurte cuvinte, mărginindu-mă, de sine înțeles, la părerea mea individuală, care se resumă în următoarele:

Eu aflu, că prin noile legi școlare, ce acum preocupă mai intensiv publicitatea, se pregătește și se desfășură o luptă pe viață — pe moarte, între biserică și stat. Și nu poți ști dacă e aceasta o scântee aruncată din focul, ce neliniștește astăzi Franța, ori mai curând e o rabulistică erumpere a spiritului de clasă, ce întocmai neliniștește țara noastră.

E sigur însă, că pentru biserică noastră e o lovitură dureroasă, deoarece întreaga organizație canonică și apostolească a bisericii noastre răsăritene, a fost și este astfel întocmită, că biserică și școală s'au întregit una pe alta. Și a lipsi acum biserică de școală, după o conlucrare armonică și unitară de secol practicată, nu însemnează a o știrbi numai în dreptul său legal și străbun, ci însemnează a-i ciunti cel mai puternic organ în exercițiul cultului său religios și moral pentru educația poporului. Iar dacă statul se crede în putere și suveran ca să ia asupra sa *exclusiv* această sarcină, atunci bisericii nu-i rămâne alta, decât să îngrijască de o nouă organizație în această privință, prin care să suplinească lacuna ce i se pregătește. Deoarece prin ziduri răci și neinsuflețite, între cari glasul viu și înțeles al copiilor noștri să nu se mai audă, biserică nu va putea să mai susțină corăspunzător cultul său religios și moral, ce până acum l-a susținut prin învățătorii săi și tinerimea sa școlară și astfel a servit luminii și moralei creștine pe toată linia, pentru binele și fericirea poporului, cel dintâi moment etic-național, ce i legitimează rostul pe pământ.

Vedea-vom ce va aduce viitorul. Noi la toată întâmplarea, să fim înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbii, căci geniul străbun al poporului român găsi-va și de astădată calea cea dreaptă.

Declar ședința deschisă.

În decursul conferinței s'au cetit și desbătut următoarele elaborate, prezentate de membrii conferinței, anume:

1. „Ceva despre noul curent literar”, de Ilie Bura, inv. în Dâncul mare. O bună orientare despre curentele mai nouă din literatura noastră națională, în stil ales și împodobit. Conferința i-a exprimat mulțămirea.

2. „Rolul familiei în educațiune”, de N. Voina, inv. în Vaidei. Un bogat studiu pedagogic în desfășurări logice și foarte instructive pentru împrejurările noastre de educațiune și de cultură intensivă pentru limba și legea noastră strămoșască. Conferința a exprimat mulțămirea și încurajarea autorului.

Vom nisui a publica aceste lucrări în folosul nostru obștesc, cultural și de educație.

3. „Educațiunea intelectuală”, studiu psihologic, de I. Fleșeriu, inv. în Orăștie. Conferința a ascultat cu plăcere și acest studiu și a invitat autorul, la stăruința comisariatului consistorial, să aibă bunăvoință a reveni la unele din vederile desfășurătorilor sale, anume la chestiunile: dacă psihologia științifică admite astăzi teoria facultăților spirituale, și cum explică acest fenomen psihic? Dacă admite teoria cunoștințelor *apriorice*? Cum explică percepțiunea, atențiunea, deșteptarea ei ș. a.

Aprofundate acestea și ilustrate cu rezultatele cercetărilor mai nouă pe tere-nul psihologiei științifice, să prezinte lucrarea conferinței viitoare, spre cel mai bun serviciu al colegilor.

S'a mai cetit și desbătut în conferință un raport instructiv despre *Abcedarul phonomic* de C. Baicu, directorul școlii din Orăștie. Conferința nu s'a durerit pe deplin asupra acestui sistem și a continuat a și-l face obiect de studiu și pentru conferința viitoare. Cea mai înțeleaptă dispoziție, când trebuie să recunoaștem că al acestui sistem este viitorul și în literatura noastră didactică. Unii membri ai conferinței au constatat totodată, că elementele acestui sistem se găsesc deja în *Abcedarul analitic-sintetic* al fericitalui și neuitatului nostru pedagog: Ioan Popescu.

Cea mai norocoasă deslegare ar fi deci, dezvoltarea *firului istoric* în literatura noastră didactică.

S'au ținut apoi cu elevii școlii din Vinerea 3 *prelegeri practice*, anume despre obiectele următoare:

1. Măsurile de suprafață și cum se măsură cu ele, predată de Ioan Stăneasă, inv. în Romoșel.

Aceeași temă de Petru Tămășoiu, inv. în Costești.

2. Piesa de cetire: *Ioan I-ărarul*, din punctul de vedere al conținutului, predată de N. Botean, învățător în Gioagiul de Jos.

3. Măsurile metrice, predată de Filip Budoiu, inv. în Poiana. — Aceeași temă de Adam Vasiv, inv. în Gelmar.

Leccióni lucrate cu sistem după treptele metodice. În urma predării lor s'au dezvoltat desbateri vii și instructive. În genere observările colegiale din partea membrilor conferinței, au constatat diligența și hărnicia prelegătorilor. Asemenea și comisariatul consistorial, constatând totodată buna disciplină ce s'a observat la elevii școlii noastre din Vinerea, despre ce a promis a raporta și autorității noastre superioare. Amintim și aici pentru mulțămirea celor în drept

*

Din activitatea acestei conferințe impresia generală e, că în sinul corpului nostru didactic din acest cerc, se lucrează cu pricepere și se cultivă cu stăruință laudabilă studiul pedagogiei, teoretic și practic, sporind ande an în calea perfecționării și a rezultatelor frumoase. Această împrejurare a îndemnat pe dl. N. Mihailă, absolvent de teologie și fost învățător în acest cerc, actual proprietar în comuna Vinerea, să ofere un premiu de 40—50 coroane, pentru cea mai bună lucrare asupra chestiunii: *Folosul educațiunii morale și modul aplicării ei în școlile populare, având a cuprinde și unele îndigări cu privire la datorințele părinților și societății în această privință*, ce va fi a se prezenta conferinței viitoare. Fapta aceasta grăește de sine. Simptom îmbucurător. Dorim concurență deamă în scopul nobil, ce se urmărește.

Inspectorul regesc de școală a exprimat deplina sa mulțămire cu mersul afacerilor conferinței, observând, că dânsii nu sunt în stare să concentreze învățătorii dela școlile de stat în reuniunile lor cu atâta zel și punctualitate, cum se face aceasta în conferințele noastre didactice. Fie amintită această constatare, altcum deplin adevărată, spre mulțămirea zelosului și vrednicului corp didactic dela școlile noastre din acest ținut.

Rapoarte speciale vor putea da încă multe momente de interes pentru viața noastră culturală din desfășurările acestei conferințe, ținută la nivel prin munca bărbătească a învățătorilor noștri. Noi încheem cu acestea spre orientare generală.

Raportor.

— *Cercul Deva-Dobra-II'a.* —

— 20 Maiu n.

Conform ordinului consistorial și urmând chemarea dlui comisar consist. Dr. Ioan Lupaș, învățătorii din protopresbiteratele: Deva, Dobra și Ilia s'au întrunit la 26 Aprilie st. v. a. c. în Dobra la conferința învățătoarească.

La 8 ore a. m. învățătorii împreună cu dl comisar au asistat la serviciul divin, unde Preaon. dl protopresb. Iosif Morariu a săvârșit invocarea Duhului Sfânt.

La 10 ore inv. s'au întrunit în sala cea mare a școlii gr. or. rom. din loc, destinată spre acest scop.

Dl comisar prezentându-se, însoțit de Preaon. dni protopresb. Iosif Morariu, și George Oprea (protopopol Iliei) salută călduros membrii conferinței prezenți și pe On. oaspeți. — În cuvântul de deschidere arată metodele cele mai ducătoare la scop. accentuate de pedagogii însemnați. Face o reprivire generală asupra planurilor pedagogilor germ. precum: Herbart, Ziller

Rein ș. a. arătând cari sunt părerile acestor pedagogi privitoare la alegerea și împărțirea materialului de predat în fiecare an de școală în școlile elementare germane și înzistând mai ales asupra însemnătății *principiului istoric în pedagogie*.

Arată, cum s'a încercat Ziller să dea aplicare acestui principiu, într'un plan de învățământ croit pentru școala poșoală din Prusia cu 8 clase, și punând ca obiect de concentrație istoria biblică și istoria bisericească. Vorbește și de planul de învățământ făcut la 1879 pentru școlile maghiare din patrie, plan, în care toate materiile sunt concentrate în jurul *istoriei naționale a Maghiarilor*.

Atinge lipsa desăvârșită în literatura noastră didactică a unei cărți de cetire construite pe baza *principiului național-istoric*, în jurul căreia să se concentreze înțelegerea învățământului, până când limba românească va mai fi îngăduită să răsune între păreții școlilor noastre, iar mai târziu aceasta carte de cetire, din care va trebui să se alimenteze sentimentul național al tinerelor generații, să nu lipsească din nici o familie românească, ci să fie în tot locul înbrățișată și cetită cu aceeași evlavie ca și sf. scriptură.

Declară apoi ședința conferințiară deschisă.

După constituire s'a purces la tratarea punctelor din program precum urmează:

1. *Metodica istoriei în școlile pop.*, disertație cetită de membrul Laurian Fleșeriu inv. în Câmpuri. Conferința declară tema de succasă, mulțumind prelegătorului.

2. *A tavasz*, temă practică din l. maghiară cu elevii anului III. de școală, preleasă de Ioan Miclăuș inv. Dobra. Prelegerea e declarată pe deplin succasă.

3. *Sava Brancovici*, temă practică pentru anul VI. de școală de Petru Incicău, învățător în Brăznic, declarată în parte de succasă.

4. *Moartea lui Decebal*, poezie de I. Nenitescu, tractată din punct de vedere al conținutului cu cl. V. Prelegător membrul Toma Roșiu inv.-dir. în Dobra.

Această prelegere având un obiect foarte interesant, conferința urmărește cu mare atențiune prelegerea declarându-o de foarte succasă.

5. *Rolul societății în educațiune*, disertație cetită de Ioan Șiller inv. în Micănești, pentru care conferința mulțamește disertantului.

După tractarea temelor mai sus înșirate, conferința statorțește temele pentru conferința anului viitor, a inv. din cerc. conf. VIII., care se va ținea în Ilia-murășană. —

Cu acestea exhaustat fiind programul, Dl comisar cons. Dr. Ioan Lupaș își exprimă bucuria, că obiectele puse spre dezbateri au interesat pe membrii conf. espunându-și părerile într'un mod instructiv, așa încât conferința a fost o adevărată școală pentru toți.

Invită pe membrii conf. ași împlini chemarea lor cu zel și cu abnegație din ce în ce mai mare, căci altfel școala noastră nu va putea fi mântuită din criza grea, ce o amenință.

Membrul Toma Roșiu, în numele conferinței exprimă mulțămirea Preaonor. domn comisar pentru conducerea înțeleaptă și cu tact. li urează deplină sănătate, ca mulți ani să poată conduce conferințele noastre învățătoarești.

După repețite strigări de: *Să trăiască* ședința se ridică la orele 6 p. m. 27/IV v.

Peste un ceas partea cea mai mare din învățătorii am petrecut pe dl comisar la gară, unde ne-am despărțit unii de alții cu inimile pline de mulțămire și de satisfacție pentru decurgerea frumoasă a conferințelor, la cari ori-cine a avut prilej săși îmbogățească în mod considerabil cunoștințele pedagogice. —

Dobra la 19/6 Maiu 1907.

Ioan Miclăuș
notar al conferințelor.

Lupta pentru școale.

Discursul P. S. Sale Episcopului Lugojului *Vasle Hossu*, rostit în ședința din 8 Mai a casei magnaților, a fost următorul:

Excelența Voastră dle Prezident: Ilustrilor dni Magnați!

Constat și eu, ceea ce altcum s'a constatat și de alții cu ocazia desbaterii și de cătră însuși dl ministru de culte și instrucțiune publică în expunerea de motive, că proiectul din chestiune are două scopuri: întâi de a se regula salariile învățătorilor dela școlile comunale și confesionale, punându-se învățătorii în o situație materială corăspunzătoare calificăției și a stărilor sociale, iar a doua de a asigura și de a pzi în școlile de ori ce caracter interesele statului și interesele naționale.

Mă grăbesc a declara, dle prezident și dlor magnați, că în privința ambelor scopuri sunt cu desăvârșire de acord cu dl ministru.

E mai presus de ori-ce îndoială că salariile de până acum ale învățătorilor nu mai corăspundeau nevoilor vremii și trebuințelor învățătorilor. Învățătorii de fapt nu erau în situația de a se putea dedica cu totul chemării lor, și tocmă de aceea nu cred să fie cineva care să-i invidieze pe învățători, pentru că li-se urcă salariile. Cred că nici preoții nu-i vor invidia, cu toate că ei rămân într'o stare și mai rea decât a învățătorilor și cred, că ei nu vor cere altceva decât ca să li se reguleze și lor congrua pentru a putea trăi și ei amăsurat calificăției și poziției lor sociale. Eu țin să dau numai expresiune sentimentelor mele față de guvern, care bazat pe articolul de lege XX din 1848 s'a grăbit a ajuta din banii statului bisericile, cari nu dispun de o stare materială corăspunzătoare, — și țin să declar, că, în ce privește salarizarea, sunt cu totul de părerea domnului ministru.

Dacă ar fi să fac totuși o observare, aș zice, ce a zis și domrul Beöthy Zsolt, dar în alt înțeles, că anume n'ar fi trebuit să se despartă chestiunea salarizării învățătorilor de chestiunea reformei preparandiilor. Pot afirma bazat pe experiențele mele, că dacă n'am putut și nu putem vedea un progres în învățământ pe ste tot și în învățarea limbii maghiare, o mare vină o poartă însuși corpul învățătoresc. — Nu voi să invinuesc nici corpul învățătoresc nici pe unii membrii singuratici ai lui, ci țin numai să constat, că numai prin regularea salariilor învățătorilor nu se va ridica cu mult nivelul instrucției, singure salariile nu sunt în stare a umplea acel gol de care actualul proiect de lege voește să-l umple. Declar dela început, că nu aceasta parte a chestiunii vreau să o luminez, cum a făcut dl Beöthy Zsolt, intențiunea mea e de a declara, amăsurat poziției mele bisericești, și amăsurat punctului de vedere principal al bisericii catolice, ai cărei smerit și nemeritos păstor sunt și eu, nu pot primi principiul statificării școalelor, (Aprobări) ci revendic pe seama bisericii dreptul de a susține instituțiunii culturale de orice categorie.

În ce privește al doilea punct de vedere al acestui proiect, anume ca în ori ce școală de orice caracter să fie respectat punctul de vedere al statului și interesul național, țin să declar că și în privința aceasta sunt cu totul de convingerea dlui ministru. Căci eu, de sigur, o pretenziune justă ca în ori ce școală, de orice confesiune și fără deosebire dacă are sau nu ajutor dela stat, să se apere punctele de vedere ale statului. Nici nu se poate închipui un guvern, care ar suferi, ca vre-o biserică sau vre-o instituțiune din stat să lucreze împotriva intereselor statului. Împărtășesc în amândouă privințele punctele de vedere ale dlui ministru și cu toate acestea, spre marea mea durere, sunt nevoit a declara, că proiectul, așa cum e acum, nu-l pot primi, deoarece el, după modesta mea părere, vatămă biserica, al cărei servitor sunt. Aceasta îmi iau voie a vi-o și arăta în scurte cuvinte.

Ilustrilor dni Magnați! Drepturile bisericești noastre relativ la instrucțiunea populară sunt garantate prin articolul 11 al legii 38 din 1868. Aici se spune lămurit, că fiecare confesiune receptă are dreptul de a înființa și susține din propriile ei puteri institute de învățământ în toate comunele, în cari are dreptul de a apela spre acest scop și la sprijinul credincioșilor ei. Fiecare confesiune receptă mai are dreptul de a numi și prin urmare, de a amova și suspenda învățătorii; are apoi dreptul de a stabili cărțile didactice și a hotărâ ea ordinea de învățământ. Legea 44 din 1868 îi asigură confesiunii dreptul de a stabili ea limba de propunere, iar legea 38 din 1868 dispune ca în școlile populare instrucțiunea să se facă în limba maternă a elevilor. Îmi iau voie să citez dispozițiile proiectului prin cari acest drept al confesiunilor — dacă nici nu e desființat în întregime — în orice caz suferă restricțiuni foarte mari. Insași expunerea de motive spune, că proiectul de lege nu dorește să desființeze principiile fundamentale ale legii din 1868, ci vrea să meargă în urmele ei, în ogașele ei și ale legii 23 din 1893.

Fiindcă legea aceasta nu e desființată, eu în ea văd depuse drepturile bisericești noastre, ce și le-a câștigat și de cari s'a bucurat până acum neconturbată în ce privește școlile populare. De dragul obiectivității grăbesc să declar, că legile și ordinațiunile aduse ulterior au modificat întru câțiva principiile cuprinse în legea dela 1868 fără să fi scos, însă, din vigoare însași legea.

Îmi iau voie să arăt, rând pe rând, cum acest proiect restrânge dreptul bisericești de a dispune liberă în ce privește înființarea și susținerea școlilor ei. Alineatul 5 al articolului 12 zice (citește): „Învățătorii aplicați în posturi de învățători confesionali și comunali, sistemizate din nou, nu au drept la completarea din partea statului al salariului fundamental și la cvenvenalii decât în cazul, dacă sistemizarea noului post s'a făcut cu învoirea prealabilă a ministrului de culte și instrucțiune publică“.

(Va urma)

NO UȚĂȚI.

Esamene de calificățiune învățătoresți. La cererile pentru esamenul de calificățiune învățătoresc la terminul din 31 Mai, a. c. mai mulți învățători n'au pus documentele necesare în original, ci numai în copie, dela unele lipsesc unele documente, mai cu seamă cartea de botez, și testimoniul școlar pe baza cărui au fost primiți în seminarium.

Încât cererile nu vor fi întregite prin trimiterea documentelor în original până Marți seara, 15/18. Mai a. c. respectivii nu vor fi admiși la facerea examenului. Aceste le aducem pe calea eceasta la cunoștința celor interesați, spre știre și conformare.

Pentru gimnaziul din Brad. Sinodul parohial din *Crișcior*, protopresbiteratul Zarandului, a votat pentru gimnaziul din Brad suma de 200 cor. plătite în 5 rate anuale. Prima rată a fost trimisă casei arhidiecezane

Bucuria Basarabenilor. Zilele trecute s'a scos de sub tipar prima coală a psaltirei, tipărită în românește, cu litere cirile, în Chișineu, pe seama Românilor din Basarabia. S'a rostit întâiu o scurtă rugăciune, s'a cântat de trei ori „Cristos a învia“, apoi au învățat la mașină rând pe rând cei prezenți, scoțându-se din tipar exemplare din coală plină, pentru a fi date spre aducere aminte tuturor celor de față. A urmat o mică gustare, cu sampanie, cu toasturi și cu cântări. S'a tostat întâiu pentru Țarul rusesc și s'a în tonat imnul național rusesc.

† **Sigismund Bubici**, episcopul rom. catolic din Cașovia, retras dela conducerea diecezei sale și pus sub supravegherea unui curator, a decedat într'un sanatoriu, în Baden, în etate de 86 ani.

Agata Bărsescu, marea noastră tragediană, va pleca în curând la America unde e angajată sub condiții foarte avantajoase de directorul teatrului german din New York.

Pentru învățătoare. Domnul ministru de culte și instrucțiune publică a dispus să se țină anul acesta în vacanțele școlare un curs de șase săptămâni în Budapesta, în scopul de a învăța învățătoarele dela școlile elementare (de orice categorie) cum se fac dantelele găurite, pentru a putea introduce în școlile și comunele lor acest ram al industriei casnice. Se primesc în curs 100 de învățătoare, cari primesc întreaga întreținere și spese de drum. Amănuntele se pot afla la dnii inspectori regești de școale.

Dl George Boeriu, originar din Făgăraș și actual proprietar în Ploesti, s'a înscris între membrii fondatori ai „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“ cu taxa de 100 cor.

Datorie veche. Marchisul Florentin Peruzzi din Florența a aflat printre hărțile vechi niște documente autentice, din cari se vede, că strămoșii săi au împrumutat regilor Angliei Edward I și Edward II cam 1.500 milioane. Omul a plecat cu documentele la Londra ca să-și ceară banii.

Concurs. Comitetul administrativ al comitatului Sibiu publică concurs pentru două burse de câte 300 coroane, pe seama industriașilor tineri de pe teritoriul comitatului Sibiu, cari absolvând clasa a treia a școlii industriale, vreau să-și continue studiile la vre-o școală specială din străinătate. Cererile sunt a se adresa vicecomitetului comitatului Sibiu, cu privire la acordarea acestor stipendii.

Foc în stație. Un foc mare a izbucnit în zilele trecute în Murăș-Oșorhei. S'a aprins edificiul stațiunii dimpreună cu supraedificatele sale, astfel că va fi lipsă de a se zidi din nou gara. În cursul stingerii s'a nefericit un pompier, murind în urma rănilor primite. Încă nu s'a putut descoperi cum s'a născut focul.

Deraiare de tren. Din Wiesbaden se anunță, că în ziua Rosaliilor catolice a deraiat trenul de persoane între Schlangenbad și Elville. 32 oameni au fost răniți.

Dame de curte. Din prilejul iubileului de încoronare e vorba să fie numite dame de curte douăzecișipatru de membre ale înaltei societăți maghiare, între cari se află și soția ministrului de culte și instrucțiune publică Apponyi.

Expoziție de calindare. În 1908 se va deschide la Turin o expoziție de calindare. Vor fi expuse cele dintâi calindare apărute în lume, precum și calindare din toată lumea

Cutremur de pământ. Din Zagreb se vestește, că în Dalmația un cutremur puternic de pământ a nimic total comuna Turjaci.

Creșterea Dunării ia proporții tot mai mari. În cele din urmă 2 săptămâni a crescut cu 1 m 20 cm. Din cauza creșterii continue, orașul Neoplanta e în primejdie de a fi inundat

În amintirea lui Liné. Joi s'a început în Stockholm serbările aniversare din incidentul împlinirii alor 200 de ani dela nașterea celebrului botanic Carol Liné. Vor fi reprezentate la aceste sărbări toate academiile de științe din lume.

Înecate. În zilele trecute vre-o douăzeci de femei și fete dintr'un sat al regatului sârbesc voiau să treacă cu luntrea peste râu ca să meargă la lucru. Fiind vânt, luntrea s'a răsturnat și toate s'au înecat în valurile apei. Unele din nefericitele femei erau cu copilași mici în brațe.

Examen de maturitate întrerupt. La gimnaziul din Vesprim a fost prins elevul Iosif Berényi, decipiind tema din latină după o traducere tipărită. La interogator a mărturisit, că profesorul de latină Ioan Steller le-a pus tuturor elevilor la dispoziție traducerile. Inspectorul suprem a suspendat examenul, ordonând cercetare, apoi depunerea unui nou examen din limba latină.

Un comitat contra tutunului rău. Comisiunea administrativă a comitatului Trencin a luat hotărârea de a se înainta plângere ministrului de finanțe în cauza tutunului rău ce se vinde în Ungarie. Ziarele maghiare scriu, că e foarte îndreptățită această acțiune, căci dacă fumează omul și plătește scump tutunul se capete cel puțin tutun bun.

Cutremur de pământ. Sâmbătă la orele 2 din noapte s'a simțit în Viena un mic cutremur de pământ.

Coroane eterne. În loc de cunună peritoare pe coșciugul reposatului Ioan Ursa, fost conducător al librăriei arhidiecezane totodată membru eșutător al „Reuniunii sod. rom. din Sibiu“, următorii au făcut fondului „Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea calfor fără de lucru“, următoarele dăruiri: M. G. 5 cor., M. C. 3 cor., Radu P. Barcianu 2 cor., Victor Tordășianu, prez., reu. G. Poponea, v. prez., Ștefan Duca, notar, fiecare câte 1 cor., Nicolae Stoica, Dumitru Axente, Ioan Pinciu, Toma Simtion, George Mohan, G. Trifan, Valeriu Dum. Poponea, Ilie Baciu, Iz. Marcovici, culeg. în tip. arhid., fiecare câte 50 fil., Petru Ilieș, compactor 2 cor., G. Săsărman, măestru pantofar, I. Petrașcu, croitor, P. Moga, fronzelar, fiecare câte 50 fil., Scarlat Ilieș, sod. compactor 1 cor., N. N. 40 fil., dșoara Marița Hus 50 fileri și Manoilă Stan, cursor la libr. arh. 1 coroană.

Mulțămita. La petrecerea aranjată din prilejul conferenței învățătoresți, de tinerimea adultă din Calbor, au binevoit a suprasolvi următorii domni: Dr. Aurel Crăciunescu, profesor seminarial, Sibiu, Ioachim Muntean, protopresbiter, Agnita, fiecare câte 3 coroane. Nicolau Borzea, protopresb., Făgăraș, George Borzea paroh, Coveș, Simeon Armean, boltaș, Coveș, fiecare câte 2 cor., Tulbure, notar, Galaț, D. Stănuțel, inv. gr. cat., Cincul-mare fiecare câte 1 cor., I. M. Popa, inv. 60 fileri, N. Cristea, inv., Șulumberg, 20 fil., Mardan, inv. 30 fil. Dumnezeu să le plătească osteneala, și să le împlinească, de unde nici gândesc, cheltuiala. Subliniez în fine mulțămitele mele cordiale tuturor diletanților mei, și în special d-șoarelor Firuța Mărhu și Cornelia N-coară, pentru sucursul dat în scopul reușitei morale a petrecerei. Calbor, la 1 Mai 1907. Ioan Paicu, prezid. comitetului aranjator și cassar.

Cine mă scapă definitiv de durerile astmetice și reumatice? Până de prezent acestei întrebări singur dl Müller Albert (Budapesta, V/26 Vadász u. nr. 34) a fost în stare să răspundă, deoarece rezultatul ce l-a ajuns prin crucea sa dublă-electro-magnetică R. B. n. 86967 este aproape de neerezut, pentru ceea ce din partea bolnavilor reînșănătoșați își primește multe mulțămite. O astfel de scrisoare ia adresat d. e. cu ocaziunea anului nou Feit János din Biserica-albă: Preaștimate dle Müller! Prind peana ca să-ți exprim cele mai ferbinți mulțămite pentru crucea R. B. nr. 86967 ce a-ți inventat, pentru că eu prin folosirea aceleia m'am vindecat pe deplin de durerile reumatice ce mă chinuiau de 5 ani. Într'un timp zăceam în pat și nu mă puteam nici mișca; acum însă nu sunt silit să păzesc patul. Cu toată stima: Feit János

Cărți și reviste.

„Luceafărul“, Nr. 9 (anul 1907) a apărut cu următorul sumar: G. Murnu Monumente antice din Rome. I. U. Soricu, Din adâncuri (poezie). I. Ciocârlan, Inimă de mamă. Octavian Goga, Inviere (poezie). Dinu Ramură, Adio (poezie). I. Borcia, Ifigenia în Taurida de Goethe (Actul III, Scena II). I. Agărbicianu, Domnișoara Lina. M. Cunțan, Cântec (poezie). Liliac, Plec și eu (poezie). Dări de seamă: M. Sadoveanu: Mormântul unui copil. Notițe bibliografice: Al. Țiplea, Poezii populare din Maramurăș; Doamne ajută-ne; Problema responsabilității juridice a statului și a comunelor cu privire la ultimele răscoale țărănești; Hipnotism și Spiritism. Ilustrațiuni: Forul roman (trei vederi).

„Regele petrece“. „Biblioteca pentru toți“ editată de librăria Alcajay, București, și a îmbogățit colecția cu celebra dramă a lui Victor Hugo, „Regele Petrece“, tradusă în versuri de cunoscutul poet și romancier Ludovic Dauș.

În strălucitoarea și vasta operă a celui mai mare poet francez, — drama „Regele Petrece“ ocupă locul de frunte prin frumusețea situațiilor, prin strălucirea imaginilor și dramatizmiul subiectului.

Această dramă va sgudui pe câți o vor ceti și publicul cetitor prin „Regele Petrece“ va face mai de aproape cunoștință cu puternicul geniu al lui Victor Hugo.

Volumul de 160 pagini costă numai 60 bani.

De vânzare la toate librăriile.

Succursala băncii comercială ungară din Pesta

Piața mare Nr. 2.

Infinitată în anul 1841. — Centrala în Budapesta. — Capitalul de acții și rezerve coroane 92 milioane.

Primește BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cumpără și vinde rente, scrisuri fonciare, acții, losuri, precum și monete de aur și argint
primește hârtii de valoare spre păstrare și administrare
încasează cupoane și efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sortiri
îngrijire pentru cauțiuni militare.

cupoanele rentelor de coroane ungare de 4% valabile cu 1 lunie, se vor excompta dela 20 Maiu fără detragere

➡ Toate deslușirile dorite se comunică cu promptitudine. ➡

104 8-12

Nr. 239—1907

[119] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III Lunca, din protopresbiteratul Lupșa, pe baza ordinului conzistoriului arhidiecezan dtto 13 Februarie a. c., Nr. 1253 Bis., se excrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasonate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Deritorii de a ocupa postul acesta de paroh, rugările de concurs, instruite conform statutului organic și regulamentului parohial în vigoare, le vor înainta în termenul deschis subscrisului oficiu protopresbiteral și — după prealabila înștiințare aici — se pot prezenta și în parohie, spre a cânta, resp. a oficia și cuvânta și a face cunoștință și cu poporul.

În conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ofenbaia, 1 Maiu 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Lupșei
Vasile Gan
protopresbiter.

[120] 1—2

Licitațiune publică.

Comitetul parohial gr. ort. din comuna Cioara (tractul Sebeșului) dă în întreprindere edificarea bisericăi gr. ort. din loc pe calea licitațiunei publice minuende verbală, care se va ținea în localul școalei din loc la 9 Iunie n. a. c. la 1 oră p. m. Prețul de strigare e satorit: 17,227 cor. Materialele brute: piatra, varul, nășipul, cărămida și lemnul le pune la dispoziție comitetul. Licitații au să depună vadiu de 5%. Comitetului îi stă în drept a conrede cu lucrarea pe oricare dintre licitanți fără a-și motiva procedura.

Planul și preliminarul de spese precum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Cioara, la 15 Aprilie n. 1907.

Const. Oancea Galacteon Bica
prez.-paroh. not. com.-inv.

Nicolae Stanilă
epitrop.

[121] 1—2

Convocător.

Toți ceice au subscris acții la înființând institut de credit și economii „Arpașana“, societate pe acții în Arpașul-inferior (Alsóárpás), prin aceasta se concheamă la

Adunarea generală constituantă, ce se va ținea în Arpașul-inferior, 16 Iunie 1907 st. n. la 2 ore p. m.

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Alegerea prezidentului și notarului a ședinței constituante.
3. Satorirea numărului acționarilor și a acțiilor câte prezintă.
4. Satorirea statutelor.
5. Deciderea asupra constituirii ori întrelăsarea înființării institutului.
6. Alegerea direcțiunei și a comitetului de supraveghiere pe 3 ani de funcțiune.

7. Deciderea asupra absoluturului membrilor fondatori.

8. Eventuale propuneri.

9. Inchiderea adunării.

Arpașul-inf., la 12 Maiu 1907.

In numele fondatorilor:

George Boer. Basiliu Vasu.

Nr. 5937—1907

[117] 2—2

Publicațiune de târg în Timișoara.

Târgul de țară

dela Rusalii în Timișoara, se va ținea dela 30 Maiu a. c. până inclusive 3 Iunie st. n.

Mânarea în târgul de țară a vitelor de orice soi, este permisă, începând de Joi în 30 Maiu, 5 oare dimineața.

Timișoara, în 1 Maiu 1907.

Dela căpitănatul suprem orășenesc:

Francisc Beé

substitut de căpitănat suprem.

Pălării

păroase pentru preoți români à cor. 8 — și extrafine à cor. 9 60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada Cisnădiei 33

„La pălăria roșie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia și speșele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 9—9

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 7—

Sboar'al nopții negru flutur...

de M. Eminescu. — Romantă pentru voce și pian de A. Bena. Prețul cor. 1-50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare înșământate este pentru oricare econom a întrebuințat acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mănăcărimea păduchilor, prin care mănăcărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare ecorom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiul de prune, drojdii, slivoviță, borovic-ka și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. i cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter

[95] 6—52

apotecar în Szászváros, piața școalei Nr. 37.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 22—41

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomandă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal. Prețcuranturi ilustrate gratis.

In preajma examenelor!

* In preajma examenelor!

Serisori de examen (propise)

pentru scrierea română, germană și dictando tipărite în Tipografia arhidiecezană, în culoare vântată, pe hârtie foarte fină, mărime 24/31 cm.

Prețul: de bucată 2 fil.; 100 bucăți 1-30 cor. și porto postal. Comandele din afară se execută imediat.

Librăria tipografiei arhidiecezane